

พฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศเพื่อทำผลงานทางวิชาการ

ของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Information Seeking Behavior for Conducting Academic Works of Buriram Rajabhat University Lecturers

ณัฐรดา บุญเย็น¹ / แกมกาญจน์ สมประเสริฐศรี²

Nutrada Boonyen / Gamgarn Somprasertsri

¹สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
Information Science Program, Faculty of Informatics, Mahasarakham University

²คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
Faculty of Informatics, Mahasarakham University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศ และอุปสรรคในการแสวงหาสารสนเทศเพื่อทำผลงานทางวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ตัวแบบกระบวนการแสวงหาสารสนเทศของเอลลิสเป็นแนวทางในการศึกษาพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศ และใช้กรอบแนวคิดเรื่องอุปสรรคในการแสวงหาสารสนเทศของวิตสันและวอลซ์ เป็นแนวทางในการศึกษาอุปสรรคในการแสวงหาสารสนเทศ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้าง ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ที่เข้าร่วมโครงการทำผลงานอย่างไรก็ได้ใน 1 ปี ครบวงจรชั้น 5 ตอน ประจำปีงบประมาณ 2560 จำนวน 31 คนผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศของอาจารย์ ในการทำผลงานทางวิชาการ ประกอบด้วย 7 กิจกรรม ได้แก่ การเริ่มต้นแสวงหาสารสนเทศ การสำรวจเลือกดูสารสนเทศ การเชื่อมโยงร้อยเรียงสารสนเทศ การตรวจตราสารสนเทศ การแยกแยะสารสนเทศ การดึงสารสนเทศ และการตรวจสอบสารสนเทศ กิจกรรมที่ขาดหายไป คือ การจบการแสวงหาสารสนเทศ ซึ่งแตกต่างจากตัวแบบพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศของเอลลิส ส่วนอุปสรรคในการแสวงหาสารสนเทศ พบอุปสรรคเพียง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ลักษณะเฉพาะของบุคคล พบว่า เป็นอุปสรรคด้านภาษาและอุปสรรคด้านการกำหนดคำค้น 2) อุปสรรคทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า เป็นอุปสรรคด้าน

ค่าใช้จ่าย 3) อุปสรรคด้านสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ พบว่า เป็นอุปสรรคด้านเวลา และอุปสรรคด้านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร 4) ลักษณะเฉพาะของแหล่งสารสนเทศ พบว่าเป็นอุปสรรคจากการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศที่ให้บริการ

คำสำคัญ: พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ, ผลงานทางวิชาการ, อาจารย์

Abstract

The purpose of this research was to investigate information seeking behavior and barriers in information seeking for producing academic works of the lecturers of Buriram Rajabhat University. The qualitative research method was adopted by using Ellis behavioral model of information seeking as the approach for investigating the behaviors and employing the theoretical framework of Wilson's and Walt's barriers in information seeking as the approach in investigating the barriers in information seeking. Semi-structured interviews were conducted according to the developed interview guidelines to collect data from a total of 31 key informants consisted of lecturers who participated in the project of how to produce academic works in one year and complete the five-phase cycle of the fiscal year 2017. Research findings revealed that the lecturers' information seeking behavior for producing academic works consisted of seven activities: starting, browsing, chaining, monitoring, differentiating, extracting, and verifying. Unlike Ellis behavioral model of information seeking, the missing activity was ending. Barriers encountered in information seeking included 4 aspects: 1) individual aspect in terms of language and keyword determination, 2) economical aspect in terms of expenditure, 3) environment and conditions in terms of time and unstable internet connection, and 4) information resources characteristics in terms of restricted access to sources of information.

Keywords: information seeking behavior, academic works, lecturers

บทนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ภายใต้ 6 พันธกิจ คือ 1) ผลิตบัณฑิตและสร้างโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพ 2) วิจัย สร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาท้องถิ่น และเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัย 3) บริการวิชาการและถ่ายทอดเทคโนโลยี ยกระดับและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนรวมถึงผู้ประกอบการให้แข่งขันได้ 4) อนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรม และส่งเสริมสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) ผลิต พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน และ 6) ส่งเสริม สืบสานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สนับสนุนและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น (Buriram Rajabhat University, 2561: Online) การขับเคลื่อนพันธกิจของมหาวิทยาลัยให้บรรลุเป้าหมายได้ต้องอาศัยบุคลากรทั้งสายสนับสนุนและสายวิชาการ โดยเฉพาะอาจารย์ที่มีภารกิจหลัก คือ การสอน การวิจัย การบริการ วิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม อาจารย์มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพ เพิ่มพูน ทักษะ ความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญทางวิชาการในสาขาของตนเพิ่มขึ้น เพื่อนำไปใช้ ในการเรียนการสอน รวมทั้งการแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเทศ (Phomma & Phomma, 2559: 6-15)

ซึ่งตัวชี้วัดที่แสดงถึงความเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีวิชาความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ ในสาขาวิชาที่อาจารย์มีความเชี่ยวชาญ คือ ตำแหน่งทางวิชาการ ซึ่งมีอยู่ 3 ระดับ คือ ผู้ช่วย ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ นอกจากนี้ตำแหน่งทางวิชาการยังเป็นตัวชี้วัด คุณภาพอาจารย์ในระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ทั้งระดับหลักสูตร ระดับคณะ และระดับ สถาบัน (Office of the Higher Education Commission, 2558: 75, 99, 129) ซึ่งการประกันคุณภาพ การศึกษา ภายในของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ประจำปีการศึกษา 2558 ผลการประเมินพบว่า องค์ประกอบการผลิตบัณฑิตที่ดำเนินงานไม่บรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะจำนวนอาจารย์ประจำที่มี คุณวุฒิปริญญาเอก และจำนวนอาจารย์ประจำที่ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ที่ได้รับ คะแนนน้อยที่สุด อีกทั้งสภาพปัจจุบันอาจารย์ที่ดำรงตำแหน่งทางวิชาการในมหาวิทยาลัย ราชภัฏบุรีรัมย์ มีจำนวนเพียง 69 คนเท่านั้น เมื่อเทียบกับอัตราส่วนของอาจารย์ทั้งหมด 422 คน คิดเป็นร้อยละ 16.35 ซึ่งถือว่ายังมีปริมาณน้อย (Buriram Rajabhat University, 2558: 21)

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์จึงได้มีนโยบาย จัดตั้ง “โครงการทำอย่างไรให้ได้ผลงานภายใน 1 ปี ครบวงจร 5 ขั้นตอน” ขึ้น เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการทำผลงานทางวิชาการของอาจารย์

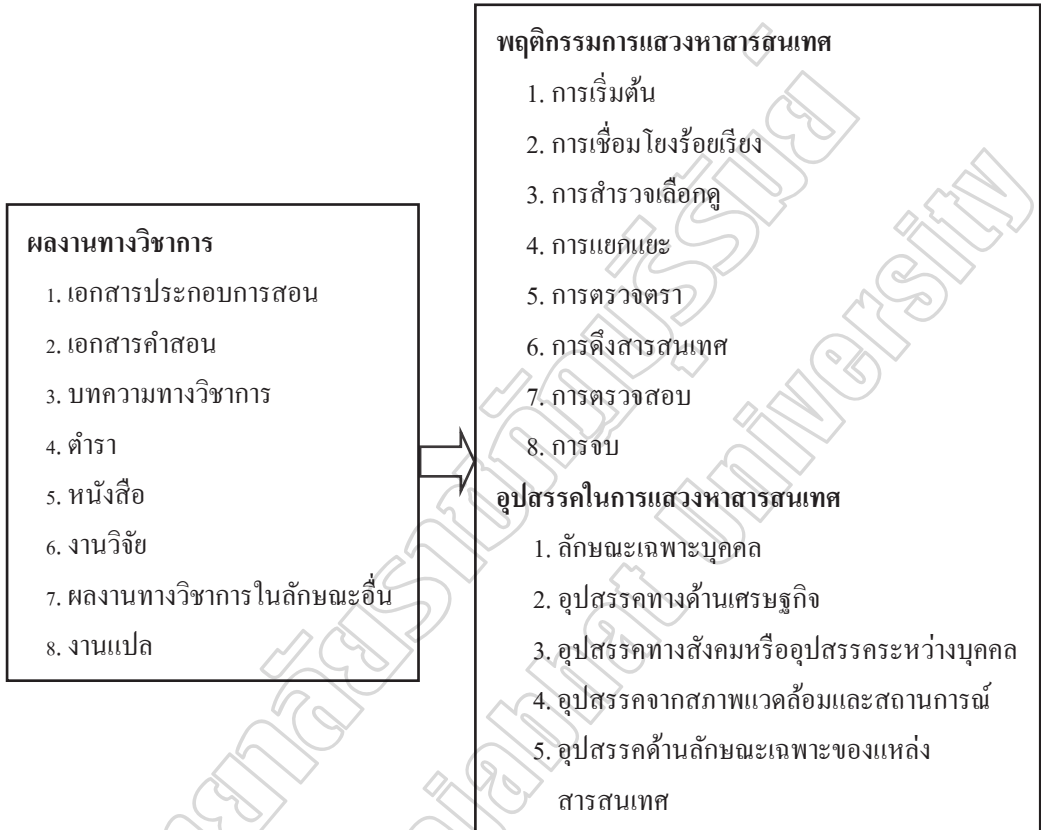
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และจากการสำรวจของ ศูนย์วิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ใน
ฐานะแหล่งเรียนรู้ของมหาวิทยาลัย ที่ทำหน้าที่บริการทรัพยากรสารสนเทศ แก่นักศึกษา อาจารย์
และบุคลากรของมหาวิทยาลัย พบว่า สถิติการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของอาจารย์ที่เข้าร่วม
“โครงการทำอะไรให้ได้ผลงานภายใน 1 ปี ครบวงจร 5 ขั้นตอน” โดยการตรวจสอบสถิติการยืม-
คืนทรัพยากรสารสนเทศ ผ่านระบบห้องสมุดอัตโนมัติ VTLS ระหว่าง วันที่ 1 ตุลาคม 2559 - 30
กันยายน 2560 พบว่า อาจารย์ที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าว จากจำนวนทั้งหมด 115 คน มีเพียง 44 คน
เท่านั้น ที่มีสถิติการยืม-คืนทรัพยากรสารสนเทศของศูนย์วิทยบริการ ซึ่งถือได้ว่ามีปริมาณที่ค่อนข้าง
น้อย

จากสภาพและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศ
เพื่อทำผลงานทางวิชาการของอาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ตลอดจนอุปสรรคในการแสวงหา
สารสนเทศของอาจารย์ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ
รวมถึงงานบริการต่าง ๆ ของศูนย์วิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ให้สอดคล้อง และสามารถ
ตอบสนองต่อพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศ เพื่อทำผลงานทางวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยราช
ภัฏบุรีรัมย์ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศเพื่อทำผลงานทางวิชาการของอาจารย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาอุปสรรคในการแสวงหาสารสนเทศเพื่อทำผลงานทางวิชาการของอาจารย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ตัวแบบพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศของเอลลิส (Ellis Behavior Model of Information seeking) เป็นแนวทางในการศึกษาพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศของอาจารย์ ซึ่งเป็นตัวแบบพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศ ที่พัฒนาจากผลการวิจัยพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศของนักวิชาการด้านสังคมศาสตร์ ใน ค.ศ. 1987 และ ค.ศ. 1989 ประกอบด้วยพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศ 6 กิจกรรม ต่อมาใน ค.ศ. 1996 เอลลิสได้เพิ่มเติมพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศอีก 2 กิจกรรม ตัวแบบพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศของเอลลิสที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จึงประกอบด้วย พฤติกรรม 8 กิจกรรม (Ellis, 1989 : 171; Ellis, Cox & Hall, 1993: 359) ได้แก่ 1) การเริ่มต้น (Starting) เป็นการเริ่มต้นกระบวนการแสวงหาสารสนเทศ

เพื่อหาหัวข้อในการทำผลงานทางวิชาการของอาจารย์ จากปัญหาที่พบ จากพื้นฐานความรู้เดิม และจากการขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ 2) การเชื่อมโยงร้อยเรียง (Chaining) เป็นการเชื่อมโยงสารสนเทศจากการอ้างอิงหรือบรรณานุกรมในเอกสารที่มีอยู่ โดยอาจเป็นการเชื่อมโยงย้อนหลัง (Backward chaining) คือเชื่อมโยงจากรายการอ้างอิงหรือบรรณานุกรมในเอกสารที่มีอยู่ หรือเป็นการเชื่อมโยงข้างหน้า (Forward chaining) คือเชื่อมโยงว่ามีเอกสารใดอ้างอิงถึงเอกสารที่มีอยู่บ้าง 3) การสำรวจเลือกดู (Browsing) เป็นการค้นหาสารสนเทศในกรอบที่สนใจ โดยมีเรื่องที่ต้องการหรือสนใจอยู่อย่างกว้าง ๆ จึงต้องสำรวจหาสารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ 4) การแยกแยะ (Differentiating) เป็นการแยกแยะสารสนเทศที่แสวงหาได้ โดยใช้เกณฑ์คุณลักษณะต่าง ๆ เช่น ชื่อผู้แต่ง ชื่อวารสาร ฯลฯ เป็นเกณฑ์เพื่อกรองสารสนเทศที่แสวงหาได้ 5) การตรวจตรา (Monitoring) เป็นการตรวจตราวรรณกรรมหรือสารสนเทศใหม่ ๆ ในสาขาวิชาที่ตนสนใจและคุ้นเคย เช่น การติดตามจากรายชื่อหนังสือใหม่ ติดตามอ่านวารสารบางรายชื่อทุกฉบับ 6) การดึงสารสนเทศ (Extracting) เป็นการดึงสารสนเทศที่ต้องการออกมาจากแหล่งสารสนเทศ โดยการคัดลอกเอาเฉพาะส่วนที่ต้องการ 7) การตรวจสอบ (Verifying) เป็นการตรวจสอบความถูกต้องของสารสนเทศที่แสวงหาได้ โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบสารสนเทศ หรือให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบ และ 8) การจบ (Ending) เป็นการสิ้นสุดกระบวนการในการแสวงหาสารสนเทศ เพื่อการทำผลงานทางวิชาการของอาจารย์

สำหรับอุปสรรคในการแสวงหาสารสนเทศ เพื่อทำผลงานทางวิชาการของอาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดเรื่อง อุปสรรคในการแสวงหาสารสนเทศของ วิลสันและวอลซ์ (Wilson and Walsh) ประกอบด้วย (Wilson, 1997: 557-561) 1) ลักษณะเฉพาะบุคคล (Personal Characteristics) 2) อุปสรรคด้านเศรษฐกิจ (Economic Barriers) เป็นปัญหาด้านค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการแสวงหาสารสนเทศ 3) อุปสรรคด้านสังคมหรืออุปสรรคระหว่างบุคคล (Social/Interpersonal Barriers) เป็นอุปสรรคที่เกิดขึ้นในสังคมใดสังคมหนึ่งและเกิดขึ้นระหว่างบุคคลสังคมนั้น 4) อุปสรรคด้านสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ (Environmental/Situational Barriers) ได้แก่ เวลาเวลา (Time) ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ (Geography) วัฒนธรรมชุมชน (National Cultures) 5) อุปสรรคด้านลักษณะเฉพาะของแหล่งสารสนเทศ (Information Source Characteristics) เช่น การเข้าถึงข้อมูล (Access) ความน่าเชื่อถือ (Credibility) ช่องทาง การสื่อสาร (Channel of Communication)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured or guided interviews) มีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก ในการวิจัยครั้งนี้ คือ คือ เป็นอาจารย์ที่เข้าร่วมโครงการทำผลงานอย่างไรให้ได้ใน 1 ปี ครบวงจร 5 ขั้นตอน ของปีงบประมาณ 2560 ที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และอยู่ในระหว่างการทำผลงานทางวิชาการ จำนวน 31 คน จาก 6 คณะวิชา ได้แก่ อาจารย์คณะครุศาสตร์ จำนวน 7 คน อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 8 คน อาจารย์คณะวิทยาการจัดการ จำนวน 4 คน อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จำนวน 6 คน อาจารย์คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม จำนวน 4 คน และอาจารย์คณะเทคโนโลยีการเกษตร จำนวน 2 คน

2. แนวคำถามในการสัมภาษณ์ เป็นแนวคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศ จำนวน 11 ประเด็นคำถามโดยใช้ตัวแบบพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศของเอลลิสเป็นกรอบในการกำหนดแนวคำถาม และแนวคำถามเกี่ยวกับอุปสรรคในการแสวงหาสารสนเทศ จำนวน 1 ประเด็นคำถาม โดยใช้แนวคิดเรื่องอุปสรรคในการแสวงหาสารสนเทศของวิลสันและวอลซ์ เป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดแนวคำถาม โดยผู้วิจัยได้นำแนวคำถามดังกล่าวเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบและพิจารณาความครอบคลุม ความถูกต้อง ของแนวคำถามตลอดจนประเมินความสอดคล้องระหว่างแนวคำถามกับวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย และผู้วิจัยได้ทำการปรับแก้ไขแนวคำถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ติดต่อนัดหมายอย่างเป็นทางการกับอาจารย์ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 31 คน โดยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ - 10 เมษายน 2561 โดยผู้วิจัยได้แนะนำตนเอง และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยพร้อมทั้งขออนุญาตบันทึกเสียงก่อนเริ่มต้นการสัมภาษณ์ทุกครั้ง จากนั้นจึงดำเนินการสัมภาษณ์ตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมกับการสัมภาษณ์ โดยในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะทบทวนและตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้ขณะสัมภาษณ์นั้นมีคุณภาพและมีปริมาณเพียงพอ ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศ และอุปสรรคในการแสวงหาสารสนเทศของอาจารย์หรือไม่ หากพบว่าข้อมูลที่ได้รับยังไม่เพียงพอหรือไม่ตรงกับแนวคำถาม ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมในแนวคำถามดังกล่าวอีกครั้ง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลใน 2 ลักษณะ คือ

4.1 การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยหลังการสัมภาษณ์ในแต่ละครั้งผู้วิจัยจะทำการเปิดเครื่องบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ฟัง เพื่อประเมินว่าข้อมูลที่ได้รับในขณะสัมภาษณ์นั้น มีคุณภาพและมีปริมาณเพียงพอที่จะสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ รวมถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคในการแสวงหาสารสนเทศของผู้ให้ข้อมูล ได้ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยหรือไม่ การวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวจะช่วยให้ผู้วิจัยได้แนวคิดในการปรับปรุงการสัมภาษณ์ในครั้งต่อไป และ หากพบว่าข้อมูลยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ครบคลุมทุกประเด็น ผู้วิจัยจะทำการนัดหมายเพื่อทำการสัมภาษณ์อาจารย์ใหม่อีกครั้ง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการติดต่อเพื่อขอสัมภาษณ์ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนของคุณสมบัติที่ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ จากอาจารย์จำนวน 5 คน และติดต่อขอสัมภาษณ์เพิ่มเติม คนละ 1 ครั้ง

4.2 การวิเคราะห์เนื้อหาภายหลังการเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จะดำเนินการหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จสิ้นทั้ง 31 คน โดยผู้วิจัยจะนำเครื่องบันทึกเสียงมาถอดความแบบคำต่อคำแปลงคำสัมภาษณ์ให้เป็นเนื้อหาและจัดพิมพ์ในรูปแบบแฟ้มเอกสาร พร้อมทั้งนำมาพิสูจน์อักษรโดยการเปรียบเทียบกับเสียงจากเครื่องบันทึกคำสัมภาษณ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา จากนั้นนำข้อมูลที่ได้นำมาเข้ารหัสข้อมูลเพื่อใช้แทนกลุ่มของเนื้อหา โดยการอ่านและคัดสรรข้อมูล จำแนก จัดกลุ่มและจัดหมวดหมู่ข้อมูล โดยกำหนดรหัส (Code) เพื่อใช้แทนกลุ่มของเนื้อหาที่จะนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนเนื้อหาที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศหรืออุปสรรคในการแสวงหาสารสนเทศ จะไม่นำมาเข้ารหัส จากนั้นผู้วิจัยจะสังเคราะห์และตีความข้อมูลเพื่อสร้างข้อสรุปและยืนยันผลสรุปด้วยการใช้วิธีอุปนัย (Induction)

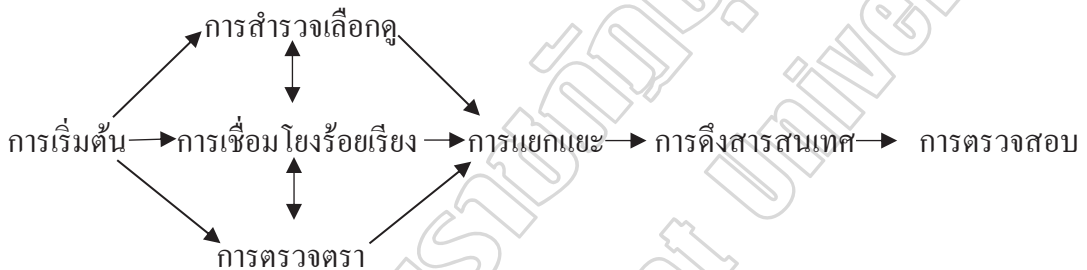
ผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่ได้เสนอใน 3 ประเด็น ได้แก่ คุณลักษณะของผู้ให้ข้อมูลหลัก พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศเพื่อทำผลงานทางวิชาการของอาจารย์ และอุปสรรคในการแสวงหาสารสนเทศเพื่อทำผลงานทางวิชาการนำเสนอตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะของผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยนี้เป็นเพศชายจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 61.29 ซึ่งมากกว่าเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในระหว่าง 30-40 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็น ร้อยละ 48.39 รองลงมาอายุอยู่ในระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็น ร้อยละ 45.16 มีอายุ

งานระหว่าง 5-10 ปี มากที่สุด จำนวน 16 คน คิดเป็น ร้อยละ 51.61 ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาโท จำนวน 22 คน คิดเป็น ร้อยละ 70.97 ยังไม่มีตำแหน่งทางวิชาการและจะขอตำแหน่งในระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์มากที่สุด จำนวน 27 คน คิดเป็น ร้อยละ 87.09

2. พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของอาจารย์ พบว่า ประกอบด้วย 7 กิจกรรม ได้แก่ การเริ่มต้นแสวงหาสารสนเทศ การสำรวจเลือกดูสารสนเทศ การเชื่อมโยงร้อยเรียงสารสนเทศ การตรวจตราสารสนเทศ การแยกแยะสารสนเทศ การดึงสารสนเทศ และการตรวจสอบสารสนเทศ โดยไม่พบกิจกรรม การจบการแสวงหาสารสนเทศ โดยสามารถสรุปตัวแบบที่ได้ ดังภาพประกอบ 1

ภาพที่ 1: กระบวนการแสวงหาสารสนเทศของอาจารย์ในการทำผลงานทางวิชาการ

2.1 การเริ่มต้น เป็นกิจกรรมการเริ่มต้นกระบวนการแสวงหาสารสนเทศเพื่อหาหัวข้อในการทำผลงานทางวิชาการของอาจารย์ จากผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศเพื่อทำผลงานทางวิชาการของอาจารย์ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

2.1.1 การเริ่มต้นแสวงหาสารสนเทศจากเรื่องที่ตนสนใจหรือมีพื้นฐานความรู้เดิม โดยเกิดขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม การอ่านหนังสือ ตำรา บทความวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่ค้นคว้าจากแหล่งสารสนเทศจนค้นพบหัวข้อหรือเรื่องที่น่าสนใจ จากประสบการณ์ในการสอนที่ต้องสอนในรายวิชาเดิมซ้ำ ๆ ติดต่อกันหลายเทอม และเกิดจากองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาและการทำวิทยานิพนธ์ ในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก

2.2.2 เริ่มต้นแสวงหาสารสนเทศจากการแนะนำของบุคคลอื่น โดยเริ่มจากการพูดคุยปรึกษากับอาจารย์ท่านอื่นที่เป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ ในศาสตร์หรือในเรื่องที่ตนสนใจเพื่อขอคำปรึกษาและคำแนะนำ ประกอบการตัดสินใจในการเลือกหัวข้อที่มีไว้ในใจอยู่แล้ว

2.1.3 เริ่มต้นแสวงหาสารสนเทศจากปัญหาที่พบ เป็นการพบประเด็นต่าง ๆ จากปัญหาที่อาจารย์พบด้วยตนเองทั้งที่เกิดขึ้นจากการสอนนักศึกษาในรายวิชาต่าง ๆ การลงพื้นที่เพื่อหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลด้วยตนเองและปัญหาที่ได้รับการบอกเล่าจากบุคคลอื่น

2.2 การสำรวจเลือกดู จากผลการวิจัยพบว่า เป็นกิจกรรมที่อาจารย์สำรวจเลือกดูทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการหรือสนใจอย่างกว้าง ๆ จากแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ โดยผลวิจัยมีการสำรวจเลือกดูสารสนเทศจากเว็บไซต์มากที่สุด เพื่อค้นหาหนังสือหรือสารสนเทศที่ต้องการ แล้วจึงไปค้นหาตัวเล่มจากแหล่งสารสนเทศสถาบัน ร้านหนังสือหรือศูนย์หนังสือ โดยแหล่งสารสนเทศที่อาจารย์เลือกใช้เพื่อสำรวจเลือกดูสารสนเทศ มี 4 แหล่ง สำคัญ ๆ ดังนี้

2.2.1 การสำรวจเลือกดูจากแหล่งสารสนเทศสถาบัน แบ่งออกได้เป็น 2 แหล่ง ได้แก่ แหล่งสารสนเทศสถาบันภายในมหาวิทยาลัย และแหล่งสารสนเทศภายนอกมหาวิทยาลัย โดย แหล่งสารสนเทศสถาบันภายในมหาวิทยาลัย คือ ศูนย์วิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และแหล่งสารสนเทศสถาบันภายนอกมหาวิทยาลัย คือ ห้องสมุดของสถาบันอุดมศึกษาอื่น

2.2.2 การสำรวจเลือกดูสารสนเทศจากเว็บไซต์ เป็นการสำรวจเลือกดูจากเว็บไซต์ ใน 2 ลักษณะคือ สำรวจเลือกดูสารสนเทศจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเว็บไซต์ของหน่วยงานโดยตรงและสำรวจเลือกดูผ่านทางเว็บไซต์ Google เพื่อลิงค์ไปยังแหล่งสารสนเทศที่ต้องการ

2.2.3 สำรวจเลือกดูจากฐานข้อมูลออนไลน์ เป็นการสำรวจเลือกดูสารสนเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์ต่าง ๆ ได้แก่ Thai LIS, Thai Journal, ProQuest, Scopus, Science Direct และ IEEE เพราะเป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว

2.2.4 สำรวจเลือกดูจากร้านหนังสือหรือศูนย์หนังสือ อาจารย์เลือกที่จะสำรวจสารสนเทศที่ต้องการจากร้านหนังสือหรือศูนย์หนังสือทั่ว ๆ ไป เนื่องจากต้องการเก็บไว้เป็นสารสนเทศส่วนตัว เพราะสามารถนำมาใช้ได้อย่างทันทีเมื่อมีความต้องการใช้ประโยชน์ในการทำวิจัย

2.3 การเชื่อมโยงร้อยเรียง จากผลวิจัยพบว่า อาจารย์มีการติดตามค้นหาสารสนเทศจากรายการอ้างอิง บรรณานุกรม ที่ปรากฏอยู่ในเอกสารที่ค้นเจอไปสู่สารสนเทศรายการอื่น ๆ หรือติดตามสารสนเทศที่สนใจจากลิงค์ (Link) บนเว็บไซต์ และจากคำสำคัญที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหาของสารสนเทศที่ค้นเจอซึ่งเป็นลักษณะของการเชื่อมโยงร้อยเรียงแบบย้อนหลัง (Backward Chaining)

2.4 การแยกแยะ จากผลวิจัยพบว่า เป็นกิจกรรมที่อาจารย์แยกแยะกลิ่นกรอง สารสนเทศที่แสวงหามาได้ โดยใช้เกณฑ์ต่าง ๆ ในการพิจารณาถึงคุณภาพของสารสนเทศจากการ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์อาจารย์ พบว่าเกณฑ์ที่อาจารย์นำมาใช้เพื่อพิจารณาได้แก่ ความ น่าเชื่อถือของสารสนเทศที่ค้นได้ ความทันสมัยของสารสนเทศ และความเกี่ยวข้องกับหัวข้อของ ผลงานทางวิชาการของอาจารย์

2.5 การตรวจตรา จากผลวิจัยพบว่า เป็นกิจกรรมที่อาจารย์ติดตามความเคลื่อนไหว ของสารสนเทศ เพื่ออัปเดตความรู้และติดตามความเคลื่อนไหวในเรื่องที่ตนสนใจ หรือเกี่ยวข้องกับ ผลงานทางวิชาการที่กำลังทำอยู่จากแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ โดยมีการติดตามจากเว็บไซต์สื่อ Social media ได้แก่ Facebook และ Fan page จากสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง ได้แก่วารสาร หนังสือพิมพ์ฐานข้อมูล ออนไลน์ จากการเข้าร่วมอบรม ประชุมสัมมนา และการติดตามจากสื่อโทรทัศน์

2.6 การดึงสารสนเทศ จากผลวิจัยพบว่า เป็นกิจกรรมที่อาจารย์ดึงสารสนเทศที่ ต้องการออกมาจากแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ ที่ค้นได้ เช่น หนังสือ ตำรา วารสาร เว็บไซต์และ ฐานข้อมูล โดยใช้วิธีการถ่ายสำเนาเอกสาร การถ่ายภาพ การดาวน์โหลด การปรีนเอท์ และการ คัดลอกข้อมูล ซึ่งการเลือกใช้วิธีเพื่อดึงสารสนเทศออกมา ขึ้นอยู่กับว่าวิธีการใดสะดวกและ เหมาะสมกับแหล่งสารสนเทศที่อาจารย์ค้นได้ในขณะนั้น อาจเป็นการดึงสารสนเทศออกมาทั้งฉบับ หรือเป็นการดึงออกมาเฉพาะบางส่วนที่ต้องการเท่านั้น

2.7 การตรวจสอบ จากผลการวิจัยพบว่าอาจารย์ได้ทำการตรวจสอบความถูกต้อง ของสารสนเทศที่ค้นได้ ก่อนนำไปใช้ในการทำผลงานทางวิชาการ อาจารย์จะทำการตรวจสอบความ ถูกต้องของสารสนเทศ โดยการเปรียบเทียบสารสนเทศจากหลาย ๆ แหล่ง และให้ผู้เชี่ยวชาญของ ศาสตร์ด้านนั้น ๆ เป็นผู้ช่วยตรวจสอบความถูกต้องของสารสนเทศ

3. อุปสรรคในการแสวงหาสารสนเทศของอาจารย์ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุป ได้ดังนี้

3.1 ลักษณะเฉพาะของบุคคล พบว่าอาจารย์ยังขาดทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ ทำให้ บางครั้งต้องพลาดการเข้าถึงสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการ และต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจ กับสารสนเทศที่ค้นได้มากยิ่งขึ้นและการกำหนดคำค้นไม่ตรงกับหัวข้อเรื่องที่บรรณารักษ์กำหนดไว้ หรือไม่ครอบคลุมเรื่องที่ต้องการ ทำให้การสืบค้นผ่านระบบห้องสมุดอัตโนมัติไม่พบสารสนเทศที่ ต้องการ

3.2 อุปสรรคทางด้านเศรษฐกิจ พบว่ามีอุปสรรคด้านค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการแปลเอกสารหรือสารสนเทศ ที่มีเนื้อหาเป็นภาษาต่างประเทศ

3.3 อุปสรรคด้านสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ พบว่ามีอุปสรรคด้านเวลาเนื่องจากอาจารย์มีภาระหน้าที่ทั้งในด้านการสอน งานที่ได้รับมอบหมายจากสาขาวิชา คณะวิชา หรือมหาวิทยาลัย งานบริการวิชาการ งานวิจัย และงานด้านบริหาร จึงส่งผลให้อาจารย์ไม่มีเวลาในการแสวงหาสารสนเทศเพื่อทำผลงานทางวิชาการ นอกจากนี้ยังพบอุปสรรคด้านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต คือ ในการใช้งานอินเทอร์เน็ตของมหาวิทยาลัยบางช่วงเวลามีการขัดข้อง อินเทอร์เน็ตช้า ไม่เสถียร ทำให้การดาวน์โหลดสารสนเทศต้องใช้เวลาานาน หรือได้รับสารสนเทศที่ไม่สมบูรณ์

3.4 ลักษณะเฉพาะของแหล่งสารสนเทศ พบว่ามีอุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศที่มีการจำกัดสิทธิ์ในการเข้าถึงสารสนเทศที่ให้บริการ ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงสารสนเทศฉบับเต็มได้

อภิปรายผล

ผลการศึกษามีข้อค้นพบที่น่าสนใจและนำมาอภิปราย ดังนี้

1. พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของอาจารย์ มีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

1.1 การเริ่มต้นในการแสวงหาสารสนเทศเพื่อทำผลงานทางวิชาการ พบว่าอาจารย์เริ่มต้นแสวงหาสารสนเทศใน 3 ลักษณะ คือ 1) เริ่มจากเรื่องที่ตนสนใจหรือมีความรู้พื้นฐานเดิมจากประสบการณ์ในการสอนที่ต้องสอนในรายวิชาเดิม ๆ ซ้ำติดต่อกันหลายเทอม จนเกิดเป็นความถนัด ความเชี่ยวชาญในวิชานั้น ๆ หรือเกิดจากองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก 2) เริ่มต้นการแสวงหาสารสนเทศจากการแนะนำของบุคคลอื่น ซึ่งเกิดขึ้นจากการพูดคุยปรึกษากับอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ ในศาสตร์หรือในเรื่องที่ตนสนใจ เพื่อขอคำแนะนำ ประกอบการตัดสินใจในการเลือกหัวข้อที่มีไว้ในใจอยู่แล้ว และ 3) เริ่มต้นการแสวงหาสารสนเทศจากปัญหาที่พบ โดยเป็นการพบประเด็นที่อาจารย์ประสบด้วยตนเองที่เกิดจากการสอนนักศึกษา การลงพื้นที่เพื่อหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลด้วยตนเอง หรือปัญหาที่ได้รับการบอกเล่าจากบุคคลอื่น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Charoenwanichai (2011: 85) ที่พบว่า การแสวงหาสารสนเทศเพื่อทำโครงการ เริ่มต้นแสวงหาสารสนเทศจากการพูดคุยกับอาจารย์ที่ปรึกษา การเริ่มต้นการแสวงหาสารสนเทศจากความสนใจของตนเอง เริ่มต้นจากการพบประเด็นปัญหาจากการฝึกงาน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการแสวงหาสารสนเทศ

1.2 การสำรวจเลือกดู พบว่าอาจารย์มีการสำรวจเลือกดูสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ทำผลงานทางวิชาการจากแหล่งสารสนเทศ 4 แหล่ง คือ 1) แหล่งสารสนเทศสถาบัน แบ่งออกเป็น แหล่งสารสนเทศสถาบันภายในมหาวิทยาลัย และแหล่งสารสนเทศภายนอกมหาวิทยาลัย 2) แหล่งสารสนเทศบนเว็บไซต์ 3) ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และ 4) ร้านหนังสือหรือศูนย์หนังสือ อาจารย์ส่วนใหญ่จะสำรวจเลือกดูข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อของผลงานทางวิชาการบนเว็บไซต์ และฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มากที่สุดเนื่องจากเป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ไม่เสียเวลาในการเดินทาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Boonprakong et al. (2018: 382) พบว่านักวิจัยมีการสำรวจเลือกดูสารสนเทศที่ต้องการหรือสนใจรวมถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยจากแหล่งสารสนเทศ 3 แหล่ง ได้แก่ แหล่งสารสนเทศที่เป็นสถาบัน ได้แก่ ห้องสมุดภายในหน่วยงาน และห้องสมุดภายนอกหน่วยงาน แหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ต และแหล่งสารสนเทศบุคคล

1.3 การเชื่อมโยงร้อยเรียง พบว่าอาจารย์มีการเชื่อมโยงร้อยเรียงเพื่อค้นหาสารสนเทศจากรายการจากรายการอ้างอิง และรายการบรรณานุกรมของเอกสารที่ค้นได้ โดยจะทำการคัดเลือกรายการอ้างอิง และรายการบรรณานุกรมที่สนใจ และเกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ทำผลงานทางวิชาการ เพื่อนำไปใช้ในการระบุข้อมูลเพื่อค้นหาจากแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ ทั้งนี้การเลือกเชื่อมโยงสารสนเทศจากรายการดังกล่าวเป็นการประหยัดเวลาในการค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งรายการอ้างอิงและรายการบรรณานุกรมที่ปรากฏอยู่ในเอกสารที่ค้นได้ มีความน่าเชื่อถืออยู่ในระดับหนึ่ง เพราะผ่านการกลั่นกรองจากเจ้าของผลงานมาเป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Rithidech, Maitaouthong and Panmekha (2014: 44) ที่พบว่า นักวิจัยมีการติดตามค้นหาสารสนเทศที่เชื่อมโยงกันจากรายการอ้างอิงท้ายเอกสาร นอกจากนี้ยังพบว่าอาจารย์มีการเชื่อมโยงสารสนเทศจากลิงค์บนเว็บไซต์อีกด้วย โดยเป็นการค้นหาสารสนเทศจากจุดเชื่อมโยงบนเว็บไซต์ของแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องในลักษณะของไฮเปอร์ลิงค์ ที่เชื่อมโยงไปสู่เว็บไซต์อื่นที่มีสารสนเทศที่ต้องการ ทำให้อาจารย์มีความสะดวกในการเข้าถึง และสามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งสารสนเทศอื่น ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Vuttisomboon (2003: 84) ที่พบว่าการลิงค์เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นบนหน้าเว็บเพจ ดังนั้นการลิงค์จึงมีความสัมพันธ์โดยตรงกับขั้นตอนของการเชื่อมโยงร้อยเรียง

1.4 การแยกแยะ เป็นกิจกรรมที่อาจารย์แยกแยะ กลั่นกรองสารสนเทศที่แสวงหามาได้ โดยใช้เกณฑ์ต่าง ๆ ในการพิจารณา ได้แก่ ความน่าเชื่อถือของสารสนเทศ ความทันสมัยของสารสนเทศ ความเกี่ยวข้องกับหัวข้อของผลงานทางวิชาการ สารสนเทศที่นำมาใช้ในการเขียนผลงานทางวิชาการต้องเป็นสารสนเทศที่มีคุณภาพและมีความน่าเชื่อถือ โดยพิจารณาจากผู้แต่ง จะต้องเป็นผู้มีชื่อเสียงหรือเป็นผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ที่ทำการศึกษ หน่วยงานที่ผลิตสารสนเทศ จะต้องเป็นหน่วยงานที่ได้รับการยอมรับในระดับประเทศหรือในระดับสากล การใช้สารสนเทศจากแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือ ย่อมส่งผลให้ผลงานที่มีความน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับมากยิ่งขึ้น ข้อมูลที่นำมาใช้ในการเขียนผลงานทางวิชาการจะต้องเป็นข้อมูลที่มีความทันสมัยกับช่วงเวลาที่ทำผลงาน เพื่ออาจารย์จะสามารถนำสารสนเทศที่ได้รับมาไปใช้งาน ได้จริง ได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง และเนื้อหาของสารสนเทศที่ค้นได้ต้องมีความสอดคล้องเกี่ยวข้องกับประเด็นหรือหัวข้อของผลงานที่ทำ ทั้งนี้หากเนื้อหาไม่สอดคล้องกับเรื่องที่ทำ ย่อมส่งผลให้ไม่สามารถตอบโจทย์หรือประเด็นปัญหา ตลอดจนไม่สามารถนำเสนอเรื่องราวที่ต้องการสื่อสารไปยังผู้อ่านได้อย่างตรงประเด็น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Rithidech, Maitaouthong and Panmekha (2014: 46) ที่พบว่าการกลั่นกรองสารสนเทศของนักวิจัยใช้หลักการพิจารณา 3 ประเด็น ได้แก่ การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งที่มา การพิจารณาความเกี่ยวข้องของสารสนเทศและพิจารณาจากความทันสมัยของสารสนเทศ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Boonprakong et al. (2018 : 384) พบว่า นักวิจัย มีการแยกแยะความถูกต้องและน่าเชื่อถือของสารสนเทศที่ค้นได้ ทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ ความเกี่ยวข้องกับประเด็นการทำวิจัย ระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง ครอบคลุมเนื้อหา การอ้างอิงในเนื้อหา และความถูกต้องของข้อมูล

1.5 การตรวจตรา พบว่า อาจารย์มีการติดตามความเคลื่อนไหวของสารสนเทศ จากแหล่งสารสนเทศ 6 ช่องทาง ได้แก่ การติดตามจากเว็บไซต์ การติดตามจากสื่อสังคมออนไลน์ การติดตามจากฐานข้อมูล การติดตามจากสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง การติดตามจากการเข้าร่วมอบรม ประชุมสัมมนา และการติดตามจากสื่อโทรทัศน์ โดยอาจารย์มีการติดตามข้อมูลบนเว็บไซต์มากที่สุด เนื่องจากเว็บไซต์มักจะนำเสนอสารสนเทศในเรื่องใหม่ๆ และอัปเดตข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ การติดตามความเคลื่อนไหวผ่านเว็บไซต์จึงช่วยให้ได้ข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์ และได้สารสนเทศที่สดใหม่ อีกทั้งยังเป็นช่องทางที่สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rithidech, Maitaouthong and Panmekha (2014: 44) พบว่า นักวิจัยมีการติดตามความเคลื่อนไหว

ของสารสนเทศ จากแหล่งข้อมูลข่าวสาร จากการเข้าร่วมสัมมนา การติดตามจากการพูดคุยกับผู้ที่เกี่ยวข้อง การติดตามจากอีเมลลิวท์ (E-mail alert) และการติดตามจากสื่อสังคมออนไลน์

1.6 การดึงสารสนเทศ เป็นการดึงสารสนเทศออกมาจากแหล่งสารสนเทศที่อาจารย์ค้นได้ โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ซึ่งพบว่าอาจารย์มีการเลือกใช้วิธีการในการดึงสารสนเทศออกมาใน 5 รูปแบบได้แก่ การถ่ายสำเนาเอกสาร การถ่ายภาพ การดาวน์โหลด การปริ้นเอาท์ และการคัดลอกข้อมูล โดยการดึงสารสนเทศที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์มาใช้ เช่น หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ วิจัย บทความวารสาร อาจารย์จะใช้วิธี การถ่ายสำเนาเอกสาร โดยการสำเนาทั้งฉบับหรือสำเนาเฉพาะบางส่วน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการสารสนเทศในขณะนั้น พร้อมทั้งจดแหล่งที่มาของข้อมูลไว้เพื่อใช้อ้างอิง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Boonprakong et al. (2018: 385) พบว่า นักวิจัย มีการเก็บรวบรวมสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ 1) จัดเก็บในรูปแบบไฟล์ดิจิทัล 2) ทำสำเนาเอกสาร 3) จดประเด็นสำคัญ 4) พิมพ์เป็นเอกสาร 5) จัดทำเป็นรูปเล่มและทำบู๊คมาร์กเว็บไซต์ที่น่าสนใจ ส่วนการดึงสารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศที่เป็นเว็บไซต์หรือฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ อาจารย์ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการดาวน์โหลดเอกสารทั้งฉบับ บันทึกลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ รวบรวมเป็นไฟล์เดอร์แล้วนำมาอ่านสรุปวิเคราะห์เป็นความคิดของตนเอง เนื่องจากเป็นวิธีการที่ง่ายสะดวกต่อการจัดเก็บและค้นคืน เพื่อการนำข้อมูลกลับมาใช้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Rithidech, Maitaouthong and Panmekha (2014: 46) พบว่า นักวิจัยส่วนใหญ่ดาวน์โหลดข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยจากเว็บไซต์ต่าง ๆ บนอินเทอร์เน็ตเข้าสู่คอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

1.7 การตรวจสอบ เป็นกิจกรรมที่อาจารย์มีการตรวจสอบความถูกต้องของสารสนเทศที่ค้นได้จากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งในขั้นตอนนี้ พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่จะมีการตรวจสอบความถูกต้องของสารสนเทศไปพร้อม ๆ กับขั้นตอนของกิจกรรมการสำรวจเลือกดู คือ อาจารย์จะมีการพิจารณาสำรวจเลือกดูสารสนเทศที่จะนำมาใช้ในการทำผลงานทางวิชาการจากแหล่งสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือเป็นหลัก เช่น หน่วยงานที่ให้บริการ จัดทำและผลิตสารสนเทศ ต้องเป็นหน่วยงานที่ได้รับการยอมรับในระดับประเทศหรือในระดับสากล และผู้แต่งต้องเป็นผู้มีชื่อเสียงหรือเป็นผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ที่ทำการศึกษา เพราะเชื่อมั่นว่าสารสนเทศที่มาจากแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือ ย่อมเป็นสารสนเทศที่มีความถูกต้อง เพราะผ่านการกลั่นกรองและตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ บรรณาธิการ ของแหล่งสารสนเทศนั้น ๆ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่อาจารย์บางกลุ่มก็ยังมี การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เนื่องจากต้องการความมั่นใจในสารสนเทศที่ได้รับ ว่ามี

ความถูกต้องและสามารถนำไปใช้ได้ โดยมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยวิธีการเปรียบเทียบสารสนเทศ โดยเป็นการเปรียบเทียบสารสนเทศในเรื่องเดียวกันกับสารสนเทศจากหลาย ๆ แหล่ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Rithidech, Maitaouthong and Panmekha (2014: 47) พบว่า นักวิจัยตรวจสอบสารสนเทศโดยใช้การเปรียบเทียบจากแหล่งอื่น ๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Boonprakong et al. (2018: 385) พบว่านักวิจัยจะตรวจสอบความถูกต้องโดยการตรวจสอบจากเอกสารและงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสอบถามผู้เชี่ยวชาญเพิ่มเติม และตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งกับนักวิจัยในทีม

1.8 พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศเพื่อทำผลงานทางวิชาการของอาจารย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เกิดขึ้นจากการใช้ตัวแบบพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของเอลลิส เป็นกรอบในการศึกษา จึงทำให้มีความใกล้เคียงกับตัวแบบดังกล่าว โดยผลการวิจัยครั้งนี้พบว่ามีกิจกรรมในขั้นตอนสุดท้าย คือกิจกรรม การจบ ขาดหายไป เนื่องจากอาจารย์มหาวิทยาลัยเป็นผู้ที่มีหน้าที่สอน วิชา บริการวิชาการ และบำรุงศิลปวัฒนธรรม สารสนเทศจึงมีความสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับอาจารย์ถึงแม้ว่ากระบวนการในการทำผลงานทางวิชาการจะสิ้นสุด หรืออาจารย์ได้รับตำแหน่งทางวิชาการตามที่ต้องการแล้ว แต่การแสวงหาสารสนเทศเพื่อการสอน วิชา หรือเพื่อ บริการวิชาการยังต้องดำเนินต่อไป จึงทำให้พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศในขั้นตอนของการจบ ไม่พบในพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของอาจารย์ ซึ่งสอดคล้องกับตัวแบบพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของเอลลิสที่ใช้ศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักวิชาการสาขา สังคมศาสตร์ โดยตัวแบบของเอลลิสแสดงให้เห็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกระบวนการแสวงหา สารสนเทศ 6 กิจกรรม ได้แก่ การเริ่มต้น การเชื่อมโยงร้อยเรียง การสำรวจเลือกดู การแยกแยะ การตรวจตรา และการดึงสารสนเทศออกมา (Ellis, 1989: 171-212)

2. อุปสรรคในการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการทำผลงานทางวิชาการของอาจารย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

2.1 อุปสรรคด้านลักษณะเฉพาะของบุคคล พบว่ามีอุปสรรคทางด้านภาษา โดย

อาจารย์ส่วนใหญ่ ยังขาดทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ เนื่องจากสารสนเทศที่ใช้ประกอบการทำ ผลงานทางวิชาการ ต้องใช้สารสนเทศที่มีความหลากหลาย บางครั้งแหล่งสารสนเทศที่ต้องการ สืบค้นหรือสารสนเทศที่ค้นได้เป็นภาษาต่างประเทศ เมื่อขาดทักษะทางด้านภาษา จึงส่งผลให้ทักษะ ทางด้านการแปลและการตีความสารสนเทศที่เป็นภาษาต่างประเทศลดน้อยลงด้วย ทำให้บางครั้งต้อง

พลาดการเข้าถึงสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการและต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจและตีความมากขึ้น ส่งผลให้การทำผลงานทางวิชาการเกิดการล่าช้า สอดคล้องกับการวิจัยของ Rithidech, Maitaouthong and Panmekha (2014: 49) พบว่านักวิจัยมีอุปสรรคจากภาษาของข้อมูลที่สืบค้น เพราะไม่มีทักษะในภาษาเหล่านั้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kasemsuksataporn and Sarawanawong (2017: 50) พบว่า ในการแสวงหาสารสนเทศของนักวิชาการสาธารณสุข ประสบปัญหาส่วนบุคคล คือ ขาดทักษะด้านภาษาต่างประเทศ

2.2 อุปสรรคทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า มีอุปสรรคในเรื่องของเวลา ด้วยบทบาทภาระหน้าที่ของการเป็นอาจารย์ที่ต้องทำหน้าที่ในการสอน การช่วยเหลือกิจกรรมของมหาวิทยาลัย การบริการวิชาการ และภาระหน้าที่อื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการสอน เช่น ภาระหน้าที่ในการดูแลครอบครัวหลังเลิกงาน เมื่อมีภาระหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติค่อนข้างมาก ส่งผลให้อาจารย์มีเวลาเพื่อใช้ในการแสวงหาสารสนเทศเพื่อทำผลงานทางวิชาการลดน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Boonprakong et al. (2018: 387) ที่พบว่า นักวิจัยไม่สะดวกในการเดินทางไปสืบค้นที่ห้องสมุดและมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา เพราะนักวิจัยต้องเดินทางไปต่างจังหวัดเพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ศูนย์วิทยบริการควรจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ที่ครอบคลุมทุกสาขาวิชา ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศของอาจารย์ ที่เลือกใช้แหล่งสารสนเทศบน เว็บไซต์ และฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มากที่สุด

1.2 ด้วยภาระหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีหลายด้าน ทำให้อาจารย์มีข้อจำกัดด้านเวลา ส่งผลให้มีเวลาในการแสวงหาสารสนเทศลดน้อยลง ศูนย์วิทยบริการจึงควรจัดให้มีมุมบริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้าสารสนเทศสำหรับอาจารย์ที่ทำผลงานทางวิชาการ

1.3 อาจารย์ส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านภาษาต่างประเทศ ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรสนับสนุน และส่งเสริมอาจารย์ในการเพิ่มพูนทักษะด้านภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้มหาวิทยาลัยควรปรับปรุงระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้มีความเสถียรและมีประสิทธิภาพเพื่อรองรับการใช้งานของอาจารย์

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศเพื่อทำผลงานทางวิชาการ ของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการทำผลงานอย่างไรให้ได้ใน 1 ปี ครบวงจร 5 ขั้นตอน

ว่ามีพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากอาจารย์ที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่ อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

กนิษฐา บุญประคอง และคณะ. (2561). พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักวิจัยโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมผักเป็ดอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 25(1), หน้า 371-390.

กิจการ พรหมมา และ ลลิตกร พรหมมา. (2559). อาจารย์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กุลวรางค์ฤทธิเดช, เทิดศักดิ์ ไม้เท้าทอง และพวา พันธุ์เมฆา. (2557). พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการวิจัยของนักวิจัยใน บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด. *วารสารบรรณศาสตร์ มศว.*, 7(1), หน้า 39 - 52.

จุฑามาศ เกษมสุขสถาพร และ จุฑารัตน์ ศรีวณะวงศ์. (2560). พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักวิชาการสาธารณสุข สังกัดกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. *วารสารการส่งเสริมสุขภาพอนามัยสิ่งแวดล้อม*, 40(3), หน้า 44-53.

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. (2561). *มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ (Buriram Rajabhat University)*. ค้นเมื่อ 13 กรกฎาคม 2561 จาก <https://www.bru.ac.th/th/>

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. (2558). *รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับสถาบันปีการศึกษา 2558*. บุรีรัมย์: สำนักงานประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

สุกานดา เจริญวันชัยกุล. (2554). *พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการทำโครงการงานของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สายลม วุฒิสมนุรัตน์. (2546). *กระบวนการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษามัธยมศึกษา
สาขาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร
รมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.*
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษากายใน
ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.*
- Ellis, D. (1989). *A behavioural approach to information retrieval system design.*
Journal of Documentation, 45(3), pp. 171-212.
- Ellis, D. Cox, D. & Hall. K. (1993, December). A comparison of the information seeking patterns
of researchers in the physical and social sciences. *Journal of Documentation*, 49(4), pp.
356-369.
- Wilson, T. (1997). Information behaviour: An interdisciplinary perspective.
Information Processing & Management, 33(4), pp. 551-572.

Translated Thai References

- Boonprakong, K. et al. (2561). The Laen-phak-bia environmental research and development
project under the royal patronage of his majesty the late King. *Humanities Journal*,
25(1), pp. 371-390. [in Thai]
- Buriram Rajabhat University. (2015). *Report on the quality of education at the institutional level in
the academic year 2015*. Buriram: Office of Quality Assurance in Education Buriram
Rajabhat University. [in Thai]
- BuriramRajabhat University. (2018). *Buriram Rajabhat University*. Retrieved on 13 July 2018
from <https://www.bru.ac.th/th/> [in Thai]
- Charoenwanchaikul, S. (2011). *Information seeking behavior in conducting research projects of
the 4th year undergraduate students in Rajamangala University of Technology
Krungthep*. Srinakharinwirot University. [in Thai]

- Kasemsuksatoporn, J. & Sarawanawong J. (2017). Information seeking behavior of public health technical officers department of health, Ministry of public health. *Thailand Journal of Health Promotion and Environmental*, 40(3), pp. 44-53. [in Thai]
- Office of the Higher Education Commission. (2015). *Internal quality assurance manual higher education 2014*. Bangkok: Office of the Higher Education Commission.
- Phomma, K. & Phomma, L. (2016). *Lecturers*. Chulalongkorn University. [in Thai]
- Rithidech, K. Maitaouthong, T. & Panmekha, P. (2014). Information seeking behavior for doing research of the researchers in Kasikorn research center Co., Ltd. *Journal of Library and Information Science, Srinakharinwirot University*, 7(1), pp. 39-52. [in Thai]
- Vuttisomboon, S. (2003). *The information seeking process of graduate students in Information Science at SukhothaiThammathirat Open University*. A Thesis Submitted to in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Arts in Information Science, Sukhothai Thammathirat University. [in Thai]

ผู้เขียน

นางสาวณัฐรดา บุญเย็น

สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

41/20 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ต.ขามเรียง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม 44150

โทรสาร: 0-4375-4241 โทรศัพท์: 06-1092-9566 อีเมล: nutrada.bru@gmail.com

Author

Miss Nutrada Boonyen

Information Science at Mahasarakham University

41/20 Mahasarakham University Khamriang Sub-District,

Kantarawicgai District, MahaSarakhm, Thailand 44150

Fax: 0-4375-4241 Tel.: 06-1092-9566 Email: nutrada.bru@gmail.com